

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.71.397-412>

УДК 711.437

Швець Віталій Вікторович,

*кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри
будівництва, міського господарства та архітектури
Вінницького національного технічного університету*

v.shvets@vntu.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-2748-3685>

Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна,

*кандидат архітектури, доцент кафедри
будівництва, міського господарства та архітектури
Вінницького національного технічного університету*

subinkozhevnikova@vntu.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0001-9560-0364>

Білоус Дмитро Анатолійович,

*здобувач вищої освіти групи БМ-21б
Вінницького національного технічного університету*

bilousd1524@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1656-4161>

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРИМІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОТГ

Анотація: Вінницька об'єднана територіальна громада (ОТГ) має значний потенціал для сталого розвитку завдяки вигідному розташуванню, розвиненій інфраструктурі та економічним зв'язкам. У статті розглянуто основні виклики, що стоять перед приміськими поселеннями, зокрема неконтрольовану забудову, екологічні проблеми, недостатню розвинену інфраструктуру та ризики транспортної перевантаженості. Також розглянуто важливість інтегрованого підходу до управління територією з урахуванням економічних, соціальних та екологічних аспектів. Особлива увага приділяється аналізу впливу даного процесу на соціальну рівновагу, міське планування та ефективність використання ресурсів. Вивчення цих питань має на меті знайти оптимальні механізми інтеграції приміських територій, що дозволять забезпечити гармонійний розвиток як міст, так і прилеглих територій.

Ключові слова: сталий розвиток; приміські поселення; об'єднані територіальні громади; просторове планування.

Постановка проблеми. Сталий розвиток приміських поселень є важливим напрямом сучасної містобудівної політики. Він передбачає гармонійне

поєднання економічного, екологічного та соціального компонентів для забезпечення комфортного середовища проживання. Однією з найважливіших і водночас найскладніших задач містобудування сьогодні є формування групових систем населених місць в процесі зміни адміністративно-територіального устрою в Україні [1]. Рациональне вирішення цієї проблеми визначатиме ефективну організацію виробничих процесів, навколишнього середовища, а також комфортні умови праці, проживання та відпочинку на всіх рівнях системи розселення.

Сучасний підхід до проблеми розселення розглядається як новий етап містобудівного планування, основною метою якого є поєднання міських і природних компонентів в контексті формування територіальних громад. Це обумовлює необхідність розробки нових методичних підходів, що дозволять ефективно поєднати питання розвитку міст і приміських територій, які, залишаючись самостійними адміністративними одиницями, одночасно є частиною єдиної системи розселення.

Нові можливості й нові виклики для українських міст, для Вінниці також, пов'язані з децентралізацією – реформою муніципального управління та місцевого самоврядування [2]. Отже, в найближче десятиліття українські міста та громади переживатимуть динамічний розвиток, адже завдяки децентралізації вони отримали значно більше ресурсів і розширені повноваження. Для Вінниці одним із ключових завдань цього періоду стане її перетворення на міську територіальну громаду, що вимагатиме комплексного підходу до всіх сфер міського життя включаючи транспортну систему, доступність адміністративних і комунальних послуг, розвиток соціальної та культурної інфраструктури, а також просторове планування міської та приміської території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні тема сталого розвитку приміських поселень досліджується як на державному рівні, так і в наукових колах. Основоположним документом є Концепція сталого розвитку населених пунктів, схвалена Верховною Радою України у 1999 році [3]. Цей документ визначає основні напрями державної політики щодо забезпечення збалансованого розвитку міських і сільських поселень, акцентуючи увагу на раціональному використанні природних ресурсів та інтеграції екологічних, соціальних і економічних аспектів розвитку.

Серед українських науковців, які активно досліджують питання сталого розвитку приміських територій, варто відзначити напрацювання Т. Кузьменко. У своїх працях вона аналізує функціонально-планувальну організацію приміських поселень, пропонуючи сучасну типологію та рекомендації щодо їх розвитку. Зокрема, її дослідження стосуються впливу урбанізаційних процесів на приміські села та їх адаптації до сучасних умов [4].

Диференціацію та пошук стратегії розвитку приміських сільських територій досліджено в роботі І. Русанової [5]. Проблеми розвитку містобудівних систем великих міст та приміської зони присвятив свої дослідження М. Дьомін, О. Сингаївська. Особливості процесів субурбанізації проаналізовано в роботі М. Габреля [6]. Вітчизняний досвід розвитку приміської зони аналізується в роботі О. Колодрубської [7], К. Вяткіна [8], К. Мезенцева [9], Т. Ключко [10], В. Олійник [11]. Слід згадати і зарубіжних спеціалістів таких як В. Гропіус, Л. Кібл, І. Фрідман, К. Лінч, Д. Харвей, П. Холл та інші. Ці фахівці зробили вагомий внесок у дослідження та розвиток стратегій сталого розвитку приміських поселень.

Метою публікації є визначення та обґрунтування стратегічних напрямів сталого розвитку приміських поселень на прикладі Вінницької ОТГ, враховуючи сучасні тенденції урбанізації, адміністративно-територіальні реформи та економічні виклики. Актуальність теми вимагає комплексного підходу до визначення особливостей розвитку приміських територій, з метою гармонійного співіснування міської та сільської забудови, підвищення якості життя населення та створення збалансованої соціально-економічної моделі.

Основна частина. В умовах зростання міст та впровадження децентралізації особливої актуальності набуває питання збалансованого розвитку приміських територій, які стають важливою частиною міських агломерацій. Вони виконують функції житлових, рекреаційних, промислових та логістичних центрів, доповнюючи інфраструктуру великого міста.

Розвиток приміських поселень має відбуватися відповідно до принципів сталого розвитку, що передбачає ефективне використання ресурсів, збереження навколишнього середовища, забезпечення транспортної доступності, якісного житлового будівництва та інженерної інфраструктури [1].

Серед науковців на сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого визначення дефініції «приміська зона». Відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», приміська зона - територія, що забезпечує просторовий та соціально-економічний розвиток міста [12].

У державних будівельних нормах України, зокрема в ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», встановлено, що приміські зони визначаються для міст з чисельністю населення понад 100 тис. осіб. При плануванні та забудові території приміської зони необхідно забезпечити створення сприятливих умов для проживання населення, раціональне використання природних ресурсів, а також визначення територій для розміщення місць масового відпочинку населення. Зовнішньою межею приміської зони найкрупніших і крупних міст є ізохрона 45-60-хвилинної доступності транспортом загального користування до межі міста [13].

Отже просторове розташування населеного пункту відносно міста-центра визначає його соціально-економічний розвиток. Тому важливо дослідити ключові взаємозв'язки між приміськими населеними пунктами та містом. На основі аналізу наукових джерел можна сформулювати основне визначення терміна «приміська зона» – це територія, що перебуває під впливом міста та охоплює прилеглі населені пункти (у межах адміністративних районів), які формують єдину систему у функціонально-планувальному, соціально-економічному та територіальному аспектах [11].

Відповідно Т. Ключко [10], в межах приміської зони метрополіса доцільно виділяти такі елементи просторової структури:

- Передмістя – населені пункти, що розташовані поблизу великого міста та мають з ним тісні економічні, культурні, побутові та трудові зв'язки. У багатьох випадках передмістя фактично виконують роль периферійної частини великого міста, хоча офіційно не входять до його адміністративних меж. Основною функцією таких поселень є житлова, що робить їх своєрідними «спальними» зонами;
- Міста-супутники – населені пункти, розташовані неподалік від великого міста (метрополіса) та пов'язані з ним переважно економічними, культурними та соціально-побутовими взаємозв'язками. Окрім житлової функції, такі міста також виконують індустріальні, транспортні, торговельно-розважальні та інші функції;
- Відкриті простори – ліси та лісопаркові зони, сільськогосподарські угіддя;
- Території інфраструктурно-комунікаційного призначення – водогінні станції, станції аерації, полігони для захоронення відходів, сміттєпереробні заводи, електропідстанції, логістичні комплекси.

Аналізуючи світовий досвід, можна зробити висновки, що перевагами вибору приміської зони для проживання є такі фактори [8]:

- краща, порівняно з містом, екологія;
- розв'язання проблеми перенаселення міст, що веде до зниження рівня стресів;
- доступність нерухомості;
- більші можливості для розвитку підприємницької діяльності та менша конкуренція.

Сталий розвиток передбачає гармонійне поєднання економічного, соціального та екологічного аспектів, що дозволяє забезпечити потреби нинішнього покоління без загрози для майбутніх поколінь. Основні засади сталого розвитку закладені в документі Саміту ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». Ним затверджено

17 Цілей Сталого Розвитку [2]. У випадку приміських поселень це означає раціональне використання земельних ресурсів, збереження природних ландшафтів, розвиток сучасної інфраструктури та підвищення якості житлових умов.

В Україні реалізація принципів сталого розвитку здійснюється через низку державних програм та стратегічних документів, зокрема Державну стратегію регіонального розвитку, Національну транспортну стратегію, а також комплексні плани розвитку територіальних громад, зокрема стратегію розвитку Вінниці до 2030 року (Стратегія 3.0) [2].

Так, для Вінницької ОТГ актуальним є комплексний підхід до розвитку приміських територій, що враховує необхідність оптимізації просторового планування, розвитку транспортної інфраструктури, впровадження «зелених» технологій у будівництві та комунальному господарстві. Такі заходи сприятимуть створенню комфортного та безпечного середовища для мешканців приміських поселень, забезпечуючи їхню інтеграцію у загальну систему міської агломерації.

Нині Вінницька міська територіальна громада складається з м. Вінниця, Деснянського старостинського округу (входить селище Десна), Вінницько-Хутірського старостинського округу (входять села Вінницькі Хутори, Писарівка, Щітки), Стадницького старостинського округу (входять села Стадниця, Гавришівка, Великі Крушлинці, Малі Крушлинці) (рис. 1) [2].

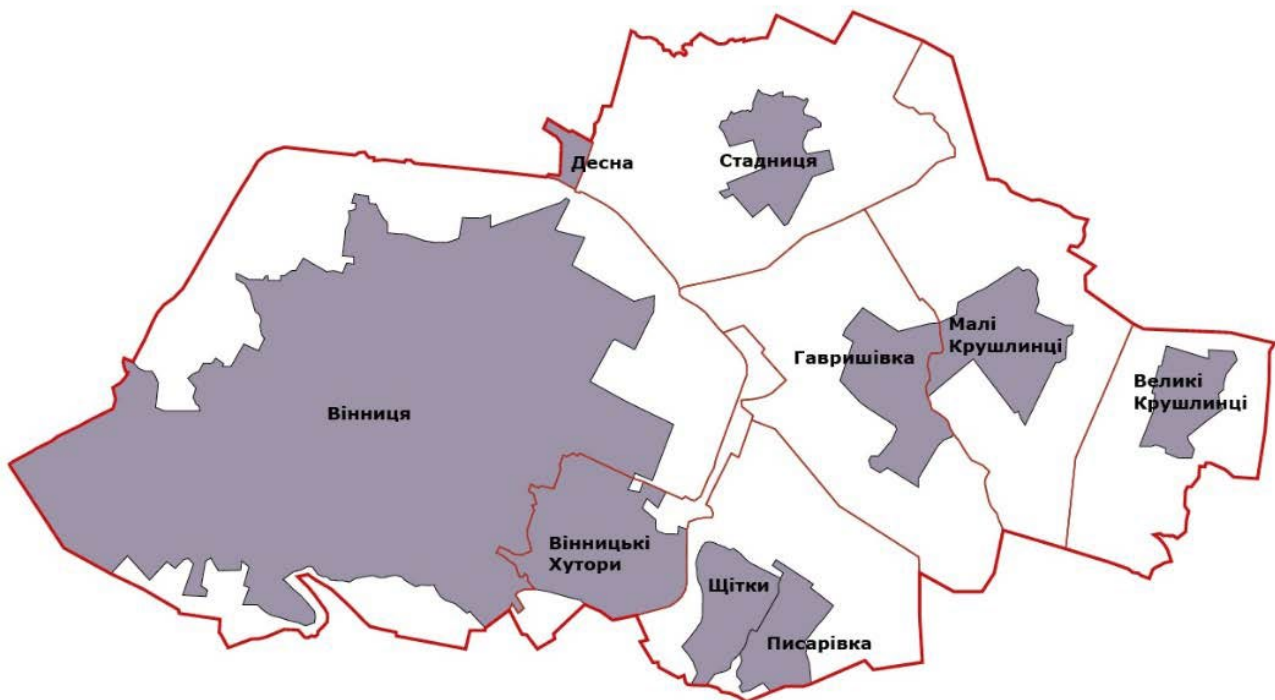

Рис. 1 Схема та населені пункти Вінницької міської територіальної громади [2]

Чисельність населення Вінницької громади станом на початок 2022 року складала 387,4 тис. осіб. Населені пункти громади та чисельність їх населення станом на 01.01.2023: місто Вінниця – 369739 осіб, селище Десна – 1265 осіб, с. Великі Крушлинці – 1071 осіб, с. Вінницькі Хутори – 7387 осіб, с. Гавришівка – 1858 осіб, с. Малі Крушлинці – 1831 осіб, с. Писарівка – 1596 осіб, с. Стадниця – 1405 осіб, с. Щітки – 1287 осіб [14].

Слід враховувати, що територія Вінницької ОТГ має різноманітну просторову структуру та включає різні типи використання. З одного боку, це відкриті природні території, а з іншого – забудовані території. Сукупність цих чинників, а також історичний контекст, дають змогу виділити окремі просторові структури, які мають певну однорідність та вже сформовану ідентичність, яку потрібно також враховувати при виборі стратегії розвитку.

Варто виділити основні фактори, що сприяють сталому розвитку громади:

- вигідне економіко-географічне розташування відносно інших регіонів України;
- розміщення громади на перехресті міжнародних автошляхів і магістральної залізничної лінії, наявність міжнародного аеропорту, що створює можливості для розвитку транспортного та логістичного хабу;
- достатня кількість трудових ресурсів для розвитку промисловості;
- наявність природних ресурсів, що сприяє створенню відкритих просторів, рекреаційних зон і зон для відпочинку;
- вагома культурна спадщина, що обумовлює розвиток туризму;
- потужний агропромисловий сектор, як один з ключових напрямків спеціалізації громади.

Розвиток приміських зон має базуватися на принципах збалансованого використання природних ресурсів, покращення транспортної доступності, інтеграції з міською інфраструктурою та забезпечення комфортних умов для мешканців.

Основними стратегічними напрямками є:

- *Розвиток транспортної інфраструктури.* Покращення громадського транспорту, розвиток веломережі та пішохідних зв'язків сприятимуть мобільності населення.
- *Екологічна безпека та збереження природних територій.* Впровадження програм з озеленення, контролю за забудовою та використанням природних ресурсів.
- *Створення громадських просторів та розвиток соціальної інфраструктури.* Парки, сквери, зони відпочинку, заклади освіти й охорони здоров'я – важливі складові сталого розвитку.

Відомо, що Вінниця розширювалась, поступово включаючи в свою

структуру прилеглі села. Багато з цих колишніх сільських територій залишилися неурбанізованими, проте останнім часом рівень життя в них значно покращився: розширено транспортне сполучення, модернізовано дороги та інфраструктуру, а також забезпечено кращий доступ до освітніх і медичних послуг. Приєднані до Вінниці сільські громади мають нині відносно якісне транспортне сполучення з містом, що сприяє маятниковій міграції. Село Вінницькі Хутори фізично та ментально інтегроване у Вінницю, як і Писарівка та Щітки, оскільки багато вінничан перетворили свої дачні будинки на постійне житло [14].

Аналіз якості транспортного сполучення на основі показників доступності дає змогу визначити сучасні вимоги до розвитку міських агломерацій. Це сприяє ефективному плануванню мережі автомобільних магістралей, а також оптимальному розміщенню мультимодальних транспортно-пересадочних вузлів з урахуванням існуючих і прогнозованих пасажиропотоків.

Окрему увагу приділяють питанню транспортного обслуговування периферійних районів урбанізованих територій. Йдеться про недостатньо розвинене транспортне сполучення цих зон із містом-центром та населеними пунктами, що мають високу концентрацію об'єктів культурного, побутового та масового призначення.

Роль планувального каркасу Вінницької ОТГ виконують головні осі функціональної діяльності міста – автомагістралі загальноміського значення, а саме:

- у меридіанному напрямку – по вулицях Київська – Брацлавська – Данила Нечая – Тиврівське шосе, Івана Богуна – Театральна – Пирогова – Гніванське шосе;

- у широтному напрямку – по вулицях Хмельницьке шосе – Соборна – проспект Коцюбинського – Батозька – Проектна 16, Гонти – Ботанічна – Проектна 4 – Праведників світу, Келецька – Родіона Скалецького – Нагірна – Олександра Немченка – Якова Шепеля, Брацлавського – Лебединського – Немирівське шосе, В'ячеслава Чорновола – Академіка Янгеля – Левка Лук'яненка [2, 14].

Враховуючи, що територія Вінницької ОТГ, яка включає землі м. Вінниця і вісьмох сільських рад поширюється на південний схід від Вінниці, постає необхідність розвитку горизонтальних зв'язків районів міста, як центру територіальної громади, з населеними пунктами громади.

Роль широтних зв'язків населених пунктів громади з м. Вінниця виконують: державна автомобільна дорога М-30, державна автомобільна дорога Р-33, мережа автодоріг місцевого значення, які забезпечують зв'язок населених пунктів між собою і з центром територіальної громади – містом Вінницею (рис. 2) [14].

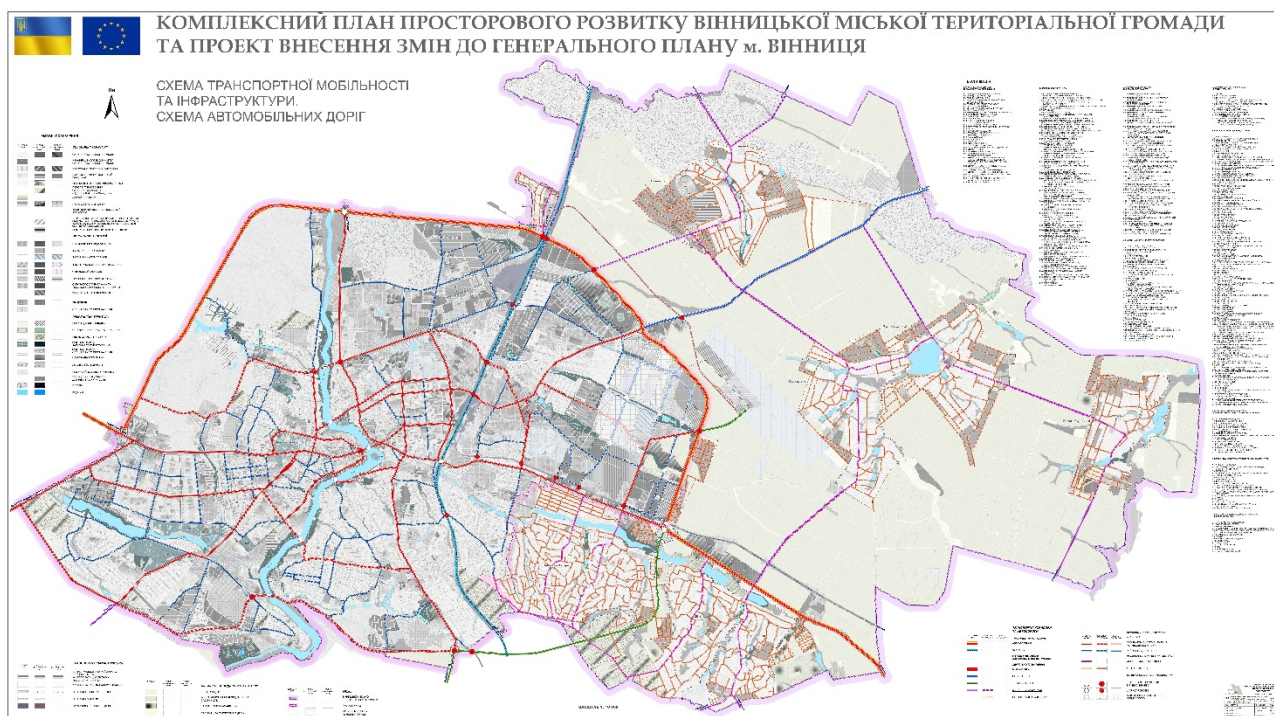

Рис. 2 Схема автомобільних доріг Вінницької ОТГ [14]

Отже, існуюча мережа доріг загального користування на території Вінницької територіальної громади загалом забезпечує ефективне автотранспортне сполучення в межах регіону. Запропонована система магістралей загальноміського значення у Вінниці доповнюється мережею вулиць районного рівня, що забезпечують зв'язок між окремими житловими масивами, рекреаційними зонами, промисловими підприємствами та населеними пунктами громади. Відповідно до принципів сталого розвитку, загалом забезпечується раціональне використання міських і сільських територій громади, а також створення комфортних умов для проживання. Також виділено основні функціональні зони: зона загальноміського центру, загальносільський центр (для населених пунктів громади), житлова зона, виробнича зона та рекреаційна зона [10].

Екологічна безпека та збереження природних територій є одним із ключових напрямків сталого розвитку Вінниці. Він передбачає впровадження сучасних екологічних стандартів, збереження природного середовища, зменшення негативного впливу урбанізації та підвищення рівня екологічної свідомості населення [4].

На території Вінницької ОТГ протікає головна річка Південний Буг та 12 малих річок довжиною понад 10 км кожна, загальною протяжністю 154 км. Вони належать до басейну Південного Бугу. Також в межі Вінницької МТГ

розташовано понад 345 ставків та одне Сабарівське водосховище. Річки і водойми використовують для технічного та питного водопостачання, рибного господарства, судноплавства, зрошування земель і гідроенергетики.

Відповідно до принципів сталого розвитку [2, 14], необхідно передбачити комплекс гідротехнічних заходів з інженерної підготовки (рис. 3):

- берегоукріплення, влаштування набережної та благоустрій пляжів;
- регулювання річок та струмків, благоустрій існуючих ставків і водосховища. Ліквідація заболоченостей;
- заходи по зниженню рівня ґрунтових вод;
- протиерозійні заходи;
- протипросадні заходи;
- рекультивація порушених територій.

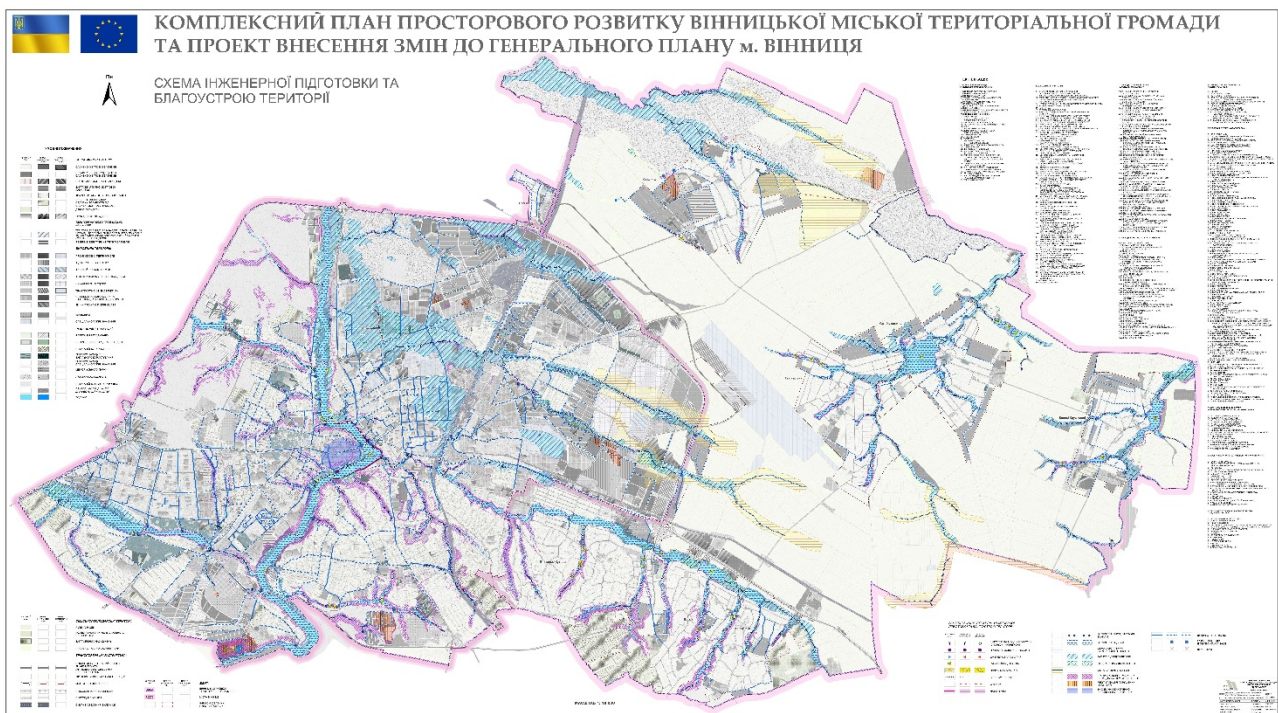

Рис. 3 Схема інженерно-будівельної оцінки території Вінницької ОТГ [14]

Ефективне управління відходами є одним із ключових викликів для сучасних міст і громад, особливо в умовах зростання урбанізації та підвищеного навантаження на екологічну систему. Вінницька ОТГ потребує комплексного підходу до організації поводження з відходами, що включає розробку політики, стратегічне планування, впровадження інноваційних технологій та створення сучасної інфраструктури для переробки та утилізації сміття [5].

Важливим завданням є формування дієвої системи роздільного збору відходів, що дозволить зменшити негативний вплив на навколишнє середовище

та сприятиме переходу до моделі циркулярної економіки. Рециклінг та повторне використання ресурсів мають стати пріоритетними напрямками в процесі розвитку системи управління відходами.

Для подальшого розвитку приміських поселень Вінницької ОТГ важливим питанням є створення громадських просторів та розвиток соціальної інфраструктури. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні зручності для мешканців, формуванні соціальних зв'язків та підвищенні рівня життя в місті.

Громадські простори – це відкриті міські території, доступні для всіх жителів, де можна відпочивати, взаємодіяти та брати участь у культурних і спортивних заходах. До них належать парки, сквери, пішохідні вулиці, набережні, громадські хаби, дитячі та спортивні майданчики.

При їх створенні необхідно враховувати кілька ключових принципів. По-перше, простори мають бути інклюзивними та доступними для всіх категорій населення, включаючи маломобільні групи. Це передбачає облаштування пандусів, широких тротуарів та тактильних елементів [15].

По-друге, вони повинні бути функціональними та мати універсальне призначення, тобто включати зони для відпочинку, дозвілля, активного способу життя та соціальної взаємодії. Важливим аспектом є озеленення територій, що сприяє покращенню мікроклімату, зниженню рівня шуму та очищенню повітря.

Крім того, громадські простори мають бути безпечними та комфортними. Це забезпечується завдяки хорошему освітленню, наявності зручних місць для сидіння, сучасної інфраструктури та доступу до необхідних послуг. Важливу роль відіграє також культурна складова – встановлення арт-об'єктів, інтерактивних інсталяцій та місць для проведення культурних заходів [9].

Не менш важливим є розвиток соціальної інфраструктури, що охоплює мережу медичних, освітніх, культурних і спортивних закладів. Її вдосконалення включає будівництво нових шкіл і дитячих садків, модернізацію лікарень і поліклінік, розширення можливостей для занять спортом та організації дозвілля.

Разом з тим, процес інтеграції приміських поселень, повинно відбуватися разом зі збереженням самобутності громад, які тепер входять до складу Вінницької ОТГ. Часто нове будівництво, поряд з ігноруванням особливостей природного ландшафту, не бере до уваги особливості будівельних традицій поселення, таким чином втрачається самобутність; насильно впроваджуються прийоми характерні для урбанізованого середовища. У підсумку уніфікується вид забудови поселень, втрачається гармонійність архітектури та навколишнього середовища, що не відповідає концепції сталого розвитку. [7].

Планувальний розвиток Вінницької ОТГ передбачається за рахунок внутрішніх територіальних ресурсів для м. Вінниця та шляхом освоєння сільськогосподарських земель з розвитком приміських поселень. Основу

Відповідно до Стратегії 3.0 [2], складена картосхема, що дозволяє глибше усвідомити, які соціальні, економічні, екологічні та територіальні зміни відбудуться у Вінницькій ОТГ (рис. 4). Оскільки потреби окремих громад відрізняються, реалізація стратегій сталого розвитку повинна також забезпечити збереження унікальної цінності громади. У деяких районах необхідно зосередитись на вдосконаленні транспортної інфраструктури, в інших – на екологічних проблемах, а ще в інших – на розвитку соціальної сфери. Надалі просторовий вимір розвитку громади має втілитись у системі документів просторового планування, розроблених на її основі [6].

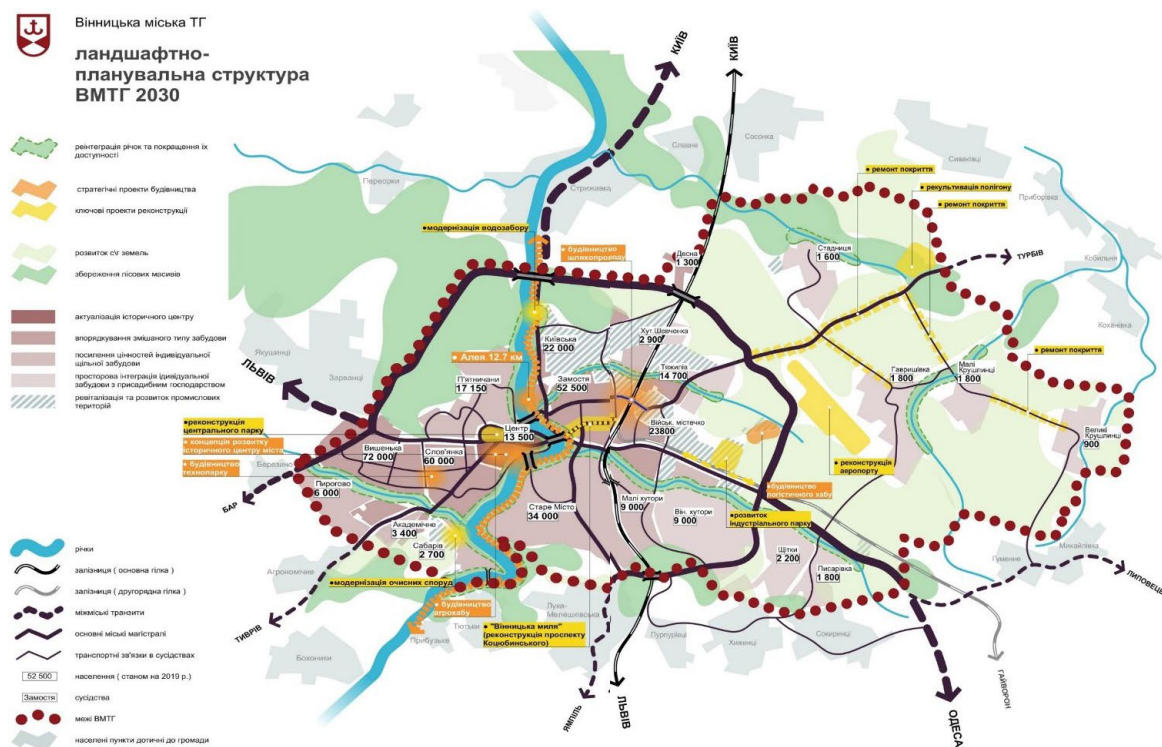

Рис. 4 Ландшафтно-планувальна структура Вінницької ОТГ [2].

Дослідження показало, що місто і приміська зона є цілісним конгломератом з багатофункціональними зв'язками. Місто потребує нових ресурсів у вигляді нових територій, природних та людських ресурсів, тому центр ваги розвитку,

об'єктивно переміщується в приміську зону. Місто для приміської зони є територією працевлаштування, навчання, ринком збуту продукції, соціальнокультурним центром. В результаті формується цілісна система «місто – приміська зона» [11]. Вінницька ОТГ є яскравим прикладом територіальної громади, яка має значний потенціал для ефективного розвитку за рахунок раціонального використання природних, соціально-економічних та просторових ресурсів.

Висновки. Встановлено, що одним із головних аспектів сталого розвитку приміських територій є просторове планування, що передбачає раціональне використання земельних ресурсів, збереження природних територій та запровадження екологічно безпечних технологій будівництва. Планування територіального розвитку Вінницької ОТГ має враховувати гармонійне поєднання міської та сільської забудови, забезпечуючи ефективне функціонування транспортної та соціальної інфраструктури.

Важливу роль у стратегії сталого розвитку відіграє екологічна безпека та збереження природних територій. Впровадження зелених зон, екопарків, розвиток системи моніторингу навколишнього середовища та використання екологічно чистих технологій є пріоритетними завданнями для Вінницької ОТГ.

Інфраструктурний розвиток приміських територій також є важливим компонентом сталого розвитку. Він передбачає модернізацію дорожньо-транспортної системи, покращення громадського транспорту, розвиток велоінфраструктури та створення пішохідних зон.

Соціально-економічний розвиток приміських територій передбачає підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток агропромислового комплексу та запровадження сучасних технологій у виробництві. Для Вінницької ОТГ необхідно передбачити рівномірний розподіл соціальної інфраструктури між міською та приміською частинами громади.

Встановлено також, що сталий розвиток приміських територій неможливий без ефективного управління ресурсами та залучення громадськості до процесу ухвалення рішень.

Таким чином, лише інтегрований підхід дозволить створити гармонійне середовище для життя, роботи та відпочинку мешканців, забезпечуючи збалансований розвиток громади у довгостроковій перспективі.

Список літератури:

1. Яценко В.О. Стратегія збалансованого розвитку приміських територій великих міст України. *Natural and Technical Sciences*, VI (17), 2018. Issue 157, p. 17-21 23. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-NT2018-171VI19-01>
2. Стратегія розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року. URL: <https://www.vmr.gov.ua/stratetiia> (дата звернення: 20.02.2025).
3. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова від 24.12.1999 № 1359-XIV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T991359?an=18> (дата звернення: 20.02.2025).
4. Кузьменко Т. Ю. Приміські сільські поселення: сучасна типологія. Архітектурна освіта і наука в Україні та світі: досвід і перспективи розвитку : кол. моногр. Рівне : Формат-А, 2019. С. 149-155.
5. Русанова І. В. Територіальна організація мережі сільських поселень у приміських зонах. *Проблеми розвитку міського середовища*. Київ: Нац. авіац. ун-т., 2012. №8. С. 234-240.
6. Габрель М. Земельні відносини в містобудівному проектуванні. *Містобудування та територіальне планування*. Київ : КНУБА, 2008. № 31. С. 73-84.
7. Колодрубська О. І. Сталий розвиток приміських територій (на прикладі західного регіону України). *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ : КНУБА, 2012. Вип. 29. С. 239-244.
8. Вяткін К. Субурбанізація: теоретико-методологічні основи та практика впровадження. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ : КНУБА, 2020. Вип. 56. С. 153–164. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56>
9. Мезенцев К. Неоднозначні приміські простори: тренди та особливості зміни повсякденних практик. *Економічна та соціальна географія*, 2020. №82. С.4-19.
10. Ключко Т. І. Приміська зона та міста-супутники як об'єкт суспільно-географічного дослідження. *Економічна та соціальна географія*. 2013. Вип. 2. С.207-213.
11. Олійник В. Д., Стаднікова Н. В. Методичні підходи до визначення межі приміської зони міста Одеса. *Вісник Харківського нац. університету ім. В. Н. Каразіна, серія "Геологія. Географія. Екологія"*. 2020. №52. С. 93–202. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2020-52-14>.
12. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 20.02.2025).
13. ДБН Б 2.2-12:2019. Державні будівельні норми. Планування та забудова

територій. Київ : Мінрегіон України, 2019. 185 с. URL: <http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBNB22-12-2019.pdf> (дата звернення: 20.02.2025).

14. Комплексний план просторового розвитку території Вінницької міської територіальної громади. Київ, 2023. 332 с. URL: <https://www.vmr.gov.ua/u-vinnytsi-zatverdily-kompleksnyi-plan-prostorovoho-rozvytku-vmth-ta-zminy-do-heneralnoho-planu-mista-rishennia-sesii> (дата звернення: 20.02.2025).

15. Сім Девід. М'яке місто. Щільність забудови для щоденного життя. Київ: Видавництво, ArtHuss. 2022. 236 с.

References

1. Iatsenko, V.O. (2018). Stratehiia zbalansovanoho rozvytku prymiskykh terytorii velykykh mist Ukrainy. [Strategy of balanced development of suburban areas of large cities of Ukraine]. Natural and Technical Sciences, VI (17), 17-21 23. (in Ukrainian)

2. Strategiia rozvytku Vinnytskoyi miskoyi terytorialnoyi gromady do 2030 roku. [Development Strategy of Vinnytsia City Territorial Community until 2030]. URL : <https://www.vmr.gov.ua/stratehiia> (accessed: 20.02.2025). (in Ukrainian)

3. Pro Kontseptsiiu staloho rozvytku naselenykh punktiv. [About the Concept of Sustainable Development of Settlements] : Postanova vid 24.12.1999 № 1359-XIV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T991359?an=18> (accessed: 20.02.2025). (in Ukrainian)

4. Kuzmenko, T.I. (2019) Prymiski silski poselennia: suchasna typolohiia. [Suburban rural settlements: modern typology.]. Arkhitekturna osvita i nauka v Ukraini ta sviti: dosvid i perspektyvy rozvytku : kol. monohr. Rivne : Format-A. 149-155. (in Ukrainian)

5. Rusanova, I. V. (2012). Terytorialna orhanizatsiia merezhi silskykh poselen u prymiskykh zona. [Territorial organization of a network of rural settlements in suburban areas]. Problemy rozvytku miskoho seredovyscha. №8. 234-240. (in Ukrainian)

6. Habrel, M. (2008). Zemelni vidnosyny v mistobudivnomu proektuvanni. Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia : nauk .- tekhn. zb. K. : KNUBA. № 31. 73-84. (in Ukrainian)

7. Kolodrubska, O. I. (2012). Stalyi rozvytok prymiskykh terytorii (na prykladi zakhidnoho rehionu Ukrainy). [Sustainable development of suburban areas (on the example of the western region of Ukraine)]. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia : nauk.-tekhn. zb. / Kyiv. nats. un-t bud-va i arkhvit. ; vidp. red. M. M. Domin. Kyiv : KNUBA. 29. 239-244. (in Ukrainian)

8. Viatkin, K. (2020). Suburbanizatsiia: teoretyko-metodolohichni osnovy ta praktyka vprovadzhennia. [Suburbanization: theoretical and methodological foundations and implementation practice]. Suchasni problemy arkhitektury ta

mistobuduvannia. (56). 153–164. URL: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2020.56.153-164> (accessed: 20.02.2025). (in Ukrainian)

9. Mezentsev, K. (2020). Neodnoznachni prymiski prostory: trendy ta osoblyvosti zminy povsiakdennykh praktyk. [Ambiguous suburban spaces: trends and features of changing everyday practices.]. *Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia*, №82. 4-19. (in Ukrainian)

10. Kliuiko, T. I. (2013). Prymiska zona ta mista-suputnyky yak ob'ekt suspilno-heohrafichnoho doslidzhennia. [Suburban area and satellite cities as an object of socio-geographical research]. *Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia*. 2. 207-213. (in Ukrainian)

11. Oliinyk, V. D., Stadnikova N. V. (2020). Metodychni pidkhody do vyznachennia mezhi prymiskoi zony mista Odesa. [Methodological approaches to determining the boundaries of the suburban area of Odessa.]. *Visnyk Kharkivskoho nats. universytetu im. V. N. Karazina, serii "Heolohiia. Heohrafiia. Ekolohiia"*. №52. 93–202. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2020-52-14> (in Ukrainian)

12. Pro rehulivannia mistobudivnoi diialnosti [On regulation of urban development] : Zakon Ukrainy vid 17.02.2011 № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (accessed: 20.02.2025). (in Ukrainian)

13. DBN B 2.2-12:2019. Derzhavni budivelni normy. Planuvannia ta zabudova terytorii. [State building codes. Planning and development of territories.]. Kyiv : Minrehion Ukrainy, 2019. 185 s. URL: <http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBNB22-12-2019.pdf> (accessed: 20.02.2025). (in Ukrainian)

14. Kompleksnyi plan prostorovoho rozvytku terytorii vinnytskoi miskoi terytorialnoi hromady. [Comprehensive plan of spatial development of the territory of Vinnytsia city territorial community]. Kyiv, 2023. 332. (in Ukrainian)

15. Sim, Devid. (2022). Miake misto. Shchilnist zabudovy dlia shchodennoho zhyttia. [Soft city. Density of buildings for daily life.]. Kyiv: Vydavnytstvo, ArtHuss. 236. (in Ukrainian)

Abstract

Vitaliy Shvets, PhD., associate professor of Department of construction, urban and architectural, Vinnytsia National Technical University.

Alona Subin-Kozhevnikova, PhD, associate professor of Department of construction, urban and architectural, Vinnytsia National Technical University.

Dmytro Bilous, student of Department of construction, urban and architectural, Vinnytsia National Technical University.

Sustainable development of suburban settlements on the example of the Vinnytsia city united territorial community

The article considers the main challenges facing suburban settlements, in particular uncontrolled development, environmental problems, insufficient infrastructure and risks of transport congestion. The importance of an integrated approach to the management of the territory, taking into account economic, social and environmental aspects, is also considered. Particular attention is paid to the analysis of the impact of this process on social balance, urban planning and resource efficiency.

The study of these issues aims to find optimal mechanisms for the integration of suburban areas, which will ensure the harmonious development of both cities and adjacent territories.

Vinnytsia United Territorial Community (UTC) has significant potential for sustainable development due to its favorable location, developed infrastructure and economic ties with the city.

Environmental safety and conservation of natural areas play an important role in the strategy of sustainable development. The introduction of green areas, eco-parks, the development of an environmental monitoring system and the use of environmentally friendly technologies are priorities for Vinnytsia UTC.

Infrastructural development of suburban areas is also an important component of sustainable development. It provides for the modernization of the road transport system, the improvement of public transport, the development of bicycle infrastructure and the creation of pedestrian zones.

The socio-economic development of suburban areas involves the support of small and medium-sized businesses, the development of the agro-industrial complex and the introduction of modern technologies in production. For Vinnytsia UTC, it is necessary to provide for an even distribution of social infrastructure between the urban and suburban parts of the community.

It is also established that sustainable development of suburban areas is impossible without effective management of resources and public involvement in the decision-making process.

Keywords: sustainable development; suburban settlements; united territorial communities; spatial planning.